

Zelenka, Miloš

René Wellek a Karlova univerzita : (marginálie k dějinám české komparatistiky)

Opera Slavica. 1995, vol. 5, iss. 1, pp. 42-52

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116338>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

* MATERIÁLY - ZPRÁVY - KRONIKA *

Na první pohled by se zdálo, že stat' a materiály habilitačního řízení René Wellka na Univerzitě Karlově se slavistiky netýkají. Opak je však pravdou. Studie a materiál, které dr. Miloš Zelenka nabídl k publikaci, mají pro vývoj světové slavistiky a komparatistiky klíčový význam. René Wellek (nar. 1903) patří k legendám světové literární vědy a Zelenkova studie názorně dokládá, že u pramenů jeho vědeckého vzestupu stála - kromě jiných - česko-anglická komparativní studia. René Wellek, který stále pracuje v USA a s nímž je M. Zelenka v písemném kontaktu (projevil se např. v dnes již slavném interview pro TVAR), na svou vlast nezapomíná. Stat' - i když není vyhraněně slavistická - pomáhá utvářet povědomí souvislostí tradic a současnosti literární vědy včetně slavistiky, tradic, jež vedle Romana Jakobsona a dalších René Wellek, literární vědec, estetik a filozof, zásadním způsobem utvářel.

Ivo Pospíšil

RENÉ WELLEK A KARLOVA UNIVERZITA (marginálie k dějinám české komparatistiky)

Miloš Zelenka

V archívu Karlovy univerzity v Praze se nalézá pozůstalost René Wellka spjatá s jeho meziválečným vysokoškolským působením vědeckým a pedagogickým na této instituci. Rozsahem nevelký soubor tvoří prameně listiny oficiální povahy z let 1931-1939, které lze tematicky rozčlenit do dvou oddílů: 1. materiály týkající se Wellkovy docentské habilitace z roku 1932 (posudky, protokoly o habilitačním kolokviu apod.) a 2. úřední agenda profesorského sboru FFUK, která se váže k podání, průběhu a ukončení badatelova lektorátu na londýnské School of Slavonic and East European Studies (služební smlouva, Wellkova korespondence s prof. sborem FFUK, Mathesiova písemná doporučení apod.).

Z Wellkovy pozůstalosti vyjímáme a v plném rozsahu přetiskujeme dva prameny nejceněnější výpovědní hodnoty: jedná se o Posudek komise o habilitaci

Dra René Wellka z dějin anglické literatury a o vyjádření J. B. Kozáka k badatelově habilitační práci Immanuel Kant in England 1793-1838. K získání docentury, která se stala důležitým mezníkem ve vývoji Wellkovy vědecké kariéry, vyzvali mladého badatele jeho učitelé z univerzity, anglista V. Mathesius a germanista O. Fischer.¹ Dějiny anglické literatury byly samostatně zastoupeným oborem na Karlově univerzitě, pro který se roku 1913 habilitoval na pražské filozofické fakultě F. Chudoba a který byl uvolněn roku 1920 jeho jmenováním ordinářem na Masarykově univerzitě. Jako habilitační spis Wellk v listopadu 1931 předložil práci Immanuel Kant in England 1793-1838 (Princeton, 1931), dále navrhl tři alternativní témata habilitační přednášky, která shrnovala šíři jeho vědeckého zájmu a která byla výsledkem pobytu v Anglii a USA v letech 1927-1930: 1. Dvojí Anglie: idealismus a empirismus v anglické literatuře, 2. Poezie anglického baroku a 3. Anglická estetika 18. století a její evropský význam. Profesorský sbor v čele s děkanem O. Hujerem zvolil 3. 12. 1931 habilitační komisi ve složení B. Trnka, V. Mathesius a O. Fischer, aby prozkoumala hodnotu předloženého spisu a dosavadní vědeckou činnost uchazeče. Komise zároveň přibrala J. B. Kozáka jako odborného experta pro filozofickou stránku habilitační práce. Oficiální Zpráva komise o habilitaci Dra René Wellka z dějin anglické literatury z 25. 1. 1932 stručně zrekapitulovala Wellkovu vědeckou biografii a zhodnotila uchazečovy studie a doktorskou disertaci Carlyle a romantika, přičemž největší pozornost věnovala habilitačnímu spisu Immanuel Kant in England 1793-1838, kde ocenila mnohostranný záběh "antikvářský, filozofický a literárněhistorický".²

Rozsáhlá monografie, která směřovala do oblasti kulturněsrovnávacích dějin, se z komparatistického hlediska zabývala receptivitou kulturního a filozofického fenoménu v jinonárodním prostředí, konkrétně pronikáním Kantovy teorie do spekulativní tradice anglické na přelomu 18. a 19. století. Komise nejvýše vyzdvihla třetí kapitolu Samuel Taylor Coleridge and Kant, kde badatel doložil esteticko-imaginativní modifikaci Kantových abstrakcí v Coleridgeově díle, zejména v jeho rukopisné zogice (1822). Wellk zároveň prostřednictvím Coleridgeova portréту ukázal na genetické kontakty a typologické analogie mezi literaturou anglického romantismu a německou idealistickou filozofií. S odvoláním na doporučení princetonské komise práce k tisku a kladné vyjádření J. B.

¹ K této problematice srov. stat' P. Dvořáčka - M. Zelenky: René Wellk a Fischerova škola moderního překladu, *Germanoslavica*, 1995 (v tisku), dále studii M. Zelenky: Wellkova teorie literárních dějin v kontextu české školy literární komparistiky, *Slavia* 64, 1995, 2 (v tisku).

² Zpráva komise o habilitaci Dra René Wellka z dějin anglické literatury vypracovaná B. Trnkou, O. Fischerem a V. Mathesiem dne 25. 1. 1932, s. 3 (uloženo v Archivu Karlovy univerzity - bez sign.).

Kozáka, který Wellka hodnotil jako "schopného historika filozofie", komise schválila habilitační práci a připustila kandidáta k dalšímu řízení: "Jsou to výsledky, které dlužno uznat a jejichž hodnota se nezměňuje tím, že autor z přemíry mladé horlivosti popřál některým výkladům místa neúměrně velké".³ Po úspěšném zvládnutí habilitačního kolokvia v březnu 1932 a habilitační přednášky v dubnu téhož roku na téma *Dvojitá Anglie: idealismus a empirismus v anglické literatuře* bylo na návrh komise usnesením profesorského sboru filozofické fakulty všemi hlasy navrženo udělení "venia docendi" v oboru dějin anglické literatury. Habilitační přednáška korigovala tezi o převažujícím vlivu realisticko-empirické linie v anglické literatuře, která formulovala normotvorný ideál pozitivní životní etiky.⁴ Wellek naopak vyzdvihl spekulativní idealismus, neoplatonský způsob myšlení hojně reflektovaný např. v anglické romantické poezii motivy absolutna, vyšších idejí, svobodného ducha, touhy po mravním kosmu věčných hodnot. Wellek tím prokázal spojitost mezi anglickou idealistickou tradicí a rozkvětem básnického vývoje v období alžbětinské renesance a kontemplativní romantiky. Formálním potvrzením ministerstva školství a národní osvěty v červnu 1932 Wellek jako soukromý docent anglistiky mohl zahájit přednášky, zároveň jej od školního roku 1932-1933 pověřilo částečným převzetím některých úvazků V. Mathesia, který byl uvolněn pro vědeckou práci. Jestliže od letního semestru 1933 Wellek zastoupil Mathesia vedením oddělení pro novou literaturu v anglickém semináři, od školního roku 1933-1934 působil již jako zástupce ředitele semináře řádného profesora Mathesia.

Koncem roku 1933 Wellek na Mathesiovo doporučení - ve funkčním období Fischerova děkanátu - podal žádost o uvělněné místo lektora českého jazyka a československé literatury na škole slovanských a východoevropských studií při londýnské univerzitě (School of Slavonic and East European Studies, King's College), kterou založil T.G. Masaryk za první světové války. Pro administrativní průtahy bylo žádosti vyhověno až v srpnu 1935. Wellek si od funkce "research fellow" slíboval zlepšení materiálních poměrů, především "osvobození z výdělečných prací a možnost nové velké badatelské práce v knihovně Britského muzea. Mám několik plánů, z nichž Dějiny anglické literatury se mně zdají nejnadanější."⁵ Po schválení ministerstvem školství a národní osvěty Wellek 5. 10. 1935 odcestoval na roční lektorát do Londýna, kde setrval až do září

³ Tamtéž, s. 7.

⁴ Habilitační přednáška vyšla pod stejnojmenným názvem in: *Listy pro umění a kritiku* 1, 1993, č. 3, s. 66-71, 23. 3.

⁵ René Wellek v dopise Otokaru Fischerovi ze dne 21. 8. 1935 (uloženo v Literárním archívu PNP na Strahově jako součást fondu Otokar Fischer, č. sign. 19 D 30).

1939. Jednoroční lektoráty byly na Wellkovy opakované žádosti o zproštění konat docentské přednášky a o zachování "venia docendi" neustále prodlužovány díky vědeckým referencím V. Mathesia, který např. v dopise profesorskému sboru z 23. 1. 1937 konstatoval, že se Wellek podle vyjádření známého profesora Setona Watsona osvědčil publikačně i vědecky a že prodloužení lektorátu je v souladu s potřebami anglistiky na Karlově univerzitě: prospěje i samotnému kandidátovi, který "sbírá si v Anglii materiál jednak pro kritické dějiny anglické literární historiografie, jednak pro historii známosti Čechů a Čech v Anglii".⁶ V květnu 1939 Wellek sdělil pražské fakultě svůj záměr přijmout nabídku z Iowa State University v USA od září téhož roku přednášet na katedře anglické literatury o tématu své habilitační práce: o teorii a metodách literární historie a o dějinách románu pro "graduate students", zároveň v dopise profesorskému sboru z 23. 5. 1939 sliboval i na novém pracovišti "pracovat ve prospěch šíření znalostí o české kultuře".⁷ Wellek, který nechtěl přervat definitivně svazky s mateřskou univerzitou, znovu žádal o prodloužení "venia docendi" a o kladnou referenci pražské filozofické fakulty, která byla podmínkou udělení amerického víza. Wellkův návrat do Prahy neumožňovaly nové politické poměry po březnu 1939, rovněž jmenování vědeckého konkurenta O. Vočadla profesorem anglické literatury v únoru 1939 prakticky bránilo jeho dalšímu postupu.⁸ Profesorský sbor FFUK badatelově žádosti vyhověl a "zcela výjimečně" jej zprostil konat docentské přednášky ve studijním roce 1939-1940. Je zřejmé, že následné uzavření českých vysokých škol nacisty a pozdější jmenování profesorem slavistiky a srovnávacích literatur na Yalské univerzitě roku 1946 přerušilo spolupráci s Karlovou univerzitou, resp. přetrhlo existenční pouto s Československem.

Zpráva komise o habilitaci Dra René Wellka z dějin anglické literatury a vyjádření J. B. Kozáka představují dosud nepublikované vědecké studie, historicky cenné zejména pro dějiny české komparistiky v meziválečném období. Stručný kandidátův životopis a zevrubné hodnocení jeho habilitační práce zároveň osvětluje pohled generačně rozdílných, ale metodologicky spřízněných členů Pražského lingvistického kroužku na vývoj a proměny rané Wellkovy vědecké dráhy. Přepisy, které pořizujeme z autorizovaného strojopisného opisu,

⁶ Uloženo v Archivu Univerzity Karlovy (fond R.W. - bez sign.).

⁷ Tamtéž.

⁸ V. Mathesius za třicet let profesorské dráhy habilitoval, resp. připravil k habilitaci B. Trnku, R. Wellka, Z. Vančuru, O. Vočadla, I. Poldaufa a J. Vachka z oboru anglistiky (srov. monografii J. Vachka: Vzpomínky českého anglisty, Jinočany 1994, s. 8; neshody mezi R. Wellkem a O. Vočadlem vyplývaly nejen z rozdílného vědeckého typu, ale byly i osobní povahy).

redigujeme podle soudobé pravopisné normy, v textu upravujeme pouze evidentní písařské překlepy a chyby v interpunkci.

Zpráva komise o habilitaci Dra René Wellka z dějin anglické literatury

Komise zvolená v zasedání profesorského sboru dne 3. prosince a složená z profesorů Mathesiusa, Trnky a Fischera ustavila se ještě téhož dne. Zvolila podepsaného referentem a usnesla se, že přibere k svým poradám profesora Kozáka jako odborného experta pro filozofickou stránku habilitační práce Wellkovy. V druhém svém zasedání dne 25. ledna pak jednomyslně přijala tento referát:

Dr. René Wellek se narodil 22. srpna 1903 ve Vídni. Tam také počal své studium středoškolské, které pak dokončil na státním českém reálném gymnáziu v Praze II. v Křemencově ulici. Tam maturoval 22. června 1922. Sluší podotknout, že na vídeňských reálných gymnáziích se učil povinné angličtině, z níž také na gymnáziu v Křemencově ulici maturoval. Když na podzim roku 1922 vstoupil jako řádný posluchač na filozofickou fakultu Karlovy univerzity v Praze, věnoval se tam studiu obou moderních jazyků a literatur, s nimiž se blíže seznámil již na střední škole, tj. jazyku a literatuře německé a anglické. Později se koncentroval víc na studium anglické literatury a v červnu 1926 promoval na doktora filozofie na základě anglické disertace "Carlyle a romantika". Hlavní rigorózum z angličtiny a germanistiky složil s prospěchem jednomyslně výborným, vedlejší rigorózum z filozofie s prospěchem většinou hlasů výborným. Již o prázdninách roku 1924 byl v Anglii, a to s podporou ministerstva školství a národní osvěty, v únoru a březnu roku 1925 tam pobyl podruhé s výpravou českých studentů jako host studentských organizací anglických. Tyto první dva kratší pobyty daly mu příležitost seznámiti se s jazykem, zemí a kulturou. Třetí a nejdelší pobyt v Anglii, od ledna do července roku 1927, byl věnován už podrobnému studiu v knihovně Britského muzea a oxfordské Bodleyany. V září téhož roku odjel Wellek do Spojených států amerických, kdež zůstal tři roky. První rok 1927 až 1928 strávil na Princeton University jako stipendiát anglistického oddělení. Byl to rok pilné práce za vedení výborných odborníků v dějinách anglické literatury. V roce 1928 až 1929 byl instruktorem němčiny na Smith College v Northamptonu, Mass., a současně byl zapsán na blízké univerzitě harvardské, v jejíž bohaté knihovně strávil předtím již hlavní prázdniny roku 1928. V té době si sbíral materiál pro knihu o anglické estetice XVIII. století. V souvislosti s tím našel některé nové prameny o pronikání Kanta do Anglie a soustředil se pak na toto téma. V roce 1929 až

1930 byl zase na princetonské univerzitě, tentokrát jako instruktor němčiny. Současně byl zapsán na kolumbijské univerzitě v Novém Yorku. Na zpáteční cestě ze Spojených států pobyl opět v Anglii, aby doplnil svůj materiál pro knihu o Kantově filozofii v Anglii.

Opětovaného a leckdy dlouhého pobytu na území anglosaském a v důležitých centrech anglistického studia užíval Wellek k práci o různých problémech dějin anglické literatury a výsledky pokud užíval ukládal ve svých pojednáních. Hlavní svůj zájem soustředil dosud na době anglické romantiky a období přílehlá. Sem hledí studie "Nejnovější literatura o Byronovi" (ČMF XI, 240 a násl.) a "Osobnost Shelleyova v novější literatuře" (ČMF XII, 255 a násl.). Jde o dobře informované a o vlastní četbu a studium opřené kritické přehledy novější literatury o obou básnících anglické romantiky, přičemž zejména u Shelleye do popředí vystupuje zájem o rozbor díla básnického. Pojednání "Carlyle and English Romanticism" (Xenia Pragensia, Praha 1929, s. 375-403) je novým zpracováním třetí kapitoly z Wellkovy doktorské disertace a dokazuje na základě podrobného rozboru Carlylových osobních a literárních vztahů k představitelům anglického romantismu, že Carlyle byl vnitřně romantickému cítění a myšlení cizí a že je vlastně reprezentantem staré tradice puritánské. Fakt, že se Wellkovy tištěné práce soustředí dosud na dobu anglické romantiky, neznamená, že by se nebyl dosud vůbec věnoval podrobnému studiu literatury anglické v období jiných. Jeho práce na amerických univerzitách se týkala anglické literatury renesanční, zejména Spencera a Shakespeara, literatury století osmnáctého, hlavně Popea, a básníků ze století sedmáctého. Hlavním důkazem o jeho znalosti anglické literatury v periodách starších je jeho pojednání o aliterační a rýmované básni z druhé polovice XIV. století "Perle". Pojednání toto, psané anglicky, vyjde v novém svazku "Příspěvků k dějinám anglické řeči a literatury od členů anglického semináře na Univerzitě Karlově" a podává po kritickém přehledu novější literatury řadu příspěvků, jimiž Wellek na základě literatury patristické a i pozdějších spisů teologických osvětluje myšlenkovou povahu skladby.

Největší dosud prací Wellkovou a jeho prací habilitační je kniha Immanuel Kant in England 1793-1838. Kniha má 317 stran obvyklého formátu osmerkového a vyšla roku 1931 v Princetonu ve Spojených státech nákladem univerzity princetonské. Již předem je možno říci, že kniha Wellkova má ráz anti-kvářský, filozofický a literárněhistorický. Všecky tři stránky jsou dány jejím tématem a všecky tři jsou charakteristické i pro povahu nadání autora. V jednotlivých kapitolách vystupují tyto stránky s různou intenzitou. V kapitole nejdůležitější, která pojednává o Coleridgovi, se navzájem harmonicky doplňují.

Kapitola první, Kant's introduction into England, má ráz převahou antikvářský a pojednává o prvním pronikání Kanta do Anglie a do Skotska. Němci,

které osud zavál do Anglie nebo do Skotska, a Irčani nebo Skotové, kteří se dostali za studiem do Německa, se tu objevují a jejich články nebo knihy se analyzují. Z Němců jsou to Nitsch a Willich, z Britů především John Richardson. Kapitola druhá, *The Scotch philosophy and Kant*, je zase obsahu především filozofického. Autor si v ní klade otázku, jak reagovala na Kanta skotská filozofie v době, o níž jde. Situace filozofického myšlení ve Velké Británii koncem XVIII. století byla taková. Hlavní proud domácího myšlení filozofického, zkoumající kritickou cestou k poznání založenému na zkušenosti, vyvrcholil v Humovi. Platonský proud zcela ochabl, když se byl na počátku století projevil silně v Shaftesburyovi. Filozofie britská byla tehdy reprezentována Priestleyovým asocianismem a Reidovou filozofií commonsensu. Po stránce spekulace znamenaly tyto školy naprostý úpadek. Autor podrobně zkoumá, jak na tyto oba filozofické směry působil Kant. Thomas Browne, zástupce směru Reidova, Kantovi naprosto neporozuměl. Překvapuje to, protože obě školy měly leccos společného (např. boj proti Humově skepsi). Sir William Hamilton znamená posléze prvního akademického filozofa ve Velké Británii, který Kanta posuzuje kriticky a s porozuměním. Jím vstupuje Kant do akademické tradice britské. Třetí kapitola, *Samuel Taylor Coleridge and Kant*, je nejdůležitější kapitola celé knihy. Autor nejdříve zjišťuje ze všech možných pramenů vnější historii vlivu Kanta na Coleridge a pak přistupuje k jeho historii vnitřní. Lstí nejprve celkový myšlenkový vývoj Coleridgeův pod tímto zorným úhlem a přechází konečně k jednotlivým úvahovým spisům Coleridgeovým. Výsledkem podrobného rozboru je poznání, že si Coleridge Kanta cenil zejména jako logika a budovatele pojmové struktury filozofické. Jinak Kanta kritizuje především na základě výtek Schellingových. Se Schellingem je také přesvědčen, že spisy Kantovy neobsahují všechno jeho myšlení. Již toto spojení Kanta a Schellinga ukazuje podivnou povahu Coleridgeovy filozofické konstrukce. K tomu se ještě připojuje hluboce zakořeněný Coleridgeův teismus. Tak si buduje Coleridge svou filozofickou konstrukci z prvků velmi disparátních a namnoze si odporujících. Neříká ani eklekticismus, protože ten si vybírá alespoň prvky harmonicky se k sobě hodící. Nejkantovštější dílo Coleridgeovo je jeho *Logika*, vzniklá z kurzů, pořádaných r. 1822. Je dosud v rukopise. Coleridge v ní podává leckdy i opravy ke Kantovu systému, třebaže si toho ani nebyl sám vědom. Z celého díla byl vypracován jen díl základní, zamýšlená část metafyzická nikoli. Náměnou za ni jsou *Aids to Reflection*, z r. 1828. V nich se jeví zřetelně filozofický profil Coleridgeův. Terminologie Kantova je celkem podržena, ale vliv ortodoxní teologie vede k dualismu spekulace a výry. Coleridge naprosto nedbá rozporů v celém systému, v jeho srdci je jasno, ale nikoli v hlavě. Tak vyvrcholuje tato kapitola v pronikavé charakteristice Coleridgeova myšlení, o níž se stejně zasloužila důkladná autorova sčítlost v Coleridgeovi

jako jeho dobrá znalost idealistické filozofie německé. Kapitola čtvrtá, *The Romantic Generation and Kant*, je zase převahou filozofická a literárněhistorická. Výše své předešlé kapitoly v ní však autor nedosahuje, protože u žádného ze spisovatelů v ní probíraných neměla reakce osobnosti na vliv Kantův tak důležitý význam jako u Coleridge. Déle prodlévá autor jen u tří zjevů: u Crabba Robinsona sleduje autor na základě jeho korespondence jeho pobyt v Německu a analyzuje články, zčásti tištěné a zčásti rukopisné, v nichž Robinson uložil své pojetí Kanta. Ukazuje se, že i u Robinsona byl silný vliv náboženské víry. Podrobně se též vykládá, jaké byly styky Robinsonovy s Madamme de Staël a do jaké míry byl Robinson jejším informátorem o německé idealistické filozofii. Po kratších zmínkách a Hazlittovi, Wordsworthovi a Shelleyovi zastavuje se autor delším výkladem zase u Quinceyho. Quincey psal poměrně hodně o Kantovi podle různých pramenů, ale zůstal mu vnitřně cizí a i nepřátelský. To, co je v jeho výkladech správného, je prostě přeloženo do němčiny. Třetí zjev, u kterého autor v této kapitole déle prodlévá, je Carlyle. Carlyle byl zdánlivě předurčen k tomu, aby se stal hlasatelem Kantovým v Anglii, ale místo toho si jej úplně přetvořil po svém. Mluví často o německé idealistické filozofii, ale nečiní rozdílu mezi Kantem, Fichtem a Schellingem. Uvádí často rozdíly mezi "understanding" a "reason", ale ztotožňuje je docela s tradičním rozdílem mezi rozumem a citem. Stejně po svém přetváří Kantovo učení o idealitě prostoru a času a jeho výrok o podivuhodnosti mravního řádu v lidském srdci. I v tom se jeví Carlyle jako dědic tradice puritánské, kterému je myšlení romantické cizí. Pátá kapitola, *Two Enthusiasts*, je opět povahy převahou antikvářské. Autor v ní rozbírá dva kantovské nadšence anglické, malíře Richtera a klenotníka Wirgmana. Oba jsou charakterističtí pro intelektuální ovzduší anglické romantiky, které se musí mnohem více než ovzduší romantiky německé charakterizovat drobnými zjevy, protože velkých zjevů intelektuálního rázu je málo. Proto jsou rozbory Wellkovy obsažené v této kapitole důležité po stránce literárně historické. Zmínky ostatně zaslouží, že Richter má jakousi důležitost pro Blakea a že Wirgman přišel do styku s Coleridgeem, Crabbem, Robinsonem a Hazlittem. Přesto třeba říci, že autor zejména Wirgmana sleduje do zbytečných podrobností, nechává se strhnout fantastičností jeho zjevu. Je ovšem pravda - a autor to také konstatuje -, že je Wirgman po stránce intelektuální podoběn do jisté míry Coleridgeovi. Svou směs Kanta, novoplatonismu a křesťanství Wirgman ukazuje, že zvláštní ráz myšlení Coleridgeova vyrůstal z obecné myšlenkové situace tehdejší Anglie. Šestá a poslední kapitola je nazvána *Conclusion*. Autor omezil svou studii koncem let třicátých, kdy Kant vstupuje definitivně do akademické filozofické tradice anglické. Stalo se to prvými soustavnými překlady a výklady. Autor sleduje ještě prvního z těchto soustavných překladatelů Sempla, jehož překlady se čtou ještě dnes. Po Semplo-

vi se mluví obšírně ještě o jiném překladateli Kanta z konce třicátých let devatenáctého století, Francisu Haywoodovi, který se dostal shodou okolností do styku se Schopenhauerem, když také tento chtěl překládati Kanta do angličtiny. Autor pak ukončuje své výklady výhledem na další osudy Kantových děl v Anglii až dodneška. Správně obrací pozornost na fakt, že v době, o které pojednává, anglická tradice myšlenková byla tak silná, že si Kanta zabarvovala po svém. Teprve od polovice devatenáctého století přijímá anglické myšlení Kanta v pravé jeho podobě a vypořádává se s ním filozoficky. Bylo by dobře přihlédnouti k příčinám, proč se obrat děje právě v polovici devatenáctého století. Bylo by se shledalo, že i na osudu Kantovy filozofie v Anglii se projevuje ostrý zářez, který byl v anglickém myšlení způsoben v té době vlivem německé biblické kritiky, rozvojem geologie a pak i biologie a působením francouzského pozitivismu. Tyto vlivy podřaly ve vzdělaných vrstvách tradiční anglickou ortodoxii a tím oslabily nejsilnější kořen staré myšlenkové tradice anglické.

Posudek o hodnotě Wellkovy knihy byl v podstatě podán již při rozboru jednotlivých jejích kapitol. Při zjišťování historických se autorovi podařilo detailním prozkoumáním příslušné literatury i materiálu rukopisného, novými rysy obohatiti naši znalost postav, jimiž se literární historie již zabývala, a upozorniti na postavy nové, které doplňují náš obraz anglického vývoje myšlenkového. Ve vlastní oblasti literárněhistorické je, jak bylo už řečeno, vlastní zásluhou autorovou to, že nově a přesněji prokreslil portrét Coleridge jako myslitele a že ukázal, že zvláštní pomíšenost jeho myšlenkových koncepcí byla vlastní celé tehdejší myšlenkové tradici anglické. Dojítí těchto výsledků bylo autorovi umožněno spojením velké sčtetlosti v úvahové literatuře anglického romantismu a důkladné znalosti německé idealistické filozofie. Jsou to výsledky, které dlužno uznat a jejichž hodnota se nezmenšuje tím, že autor z přemíry mladé horlivosti popřál některým výkladům místa neúměrně velikého. Protože i po stránce odborně filozofické vyznívá příznivě úsudek profesora Kozáka, jehož si komise přibrala za experta ve věcech filozofických, je možno prohlásiti, že habilitační práce Dra Wellka splňuje požadavky kladené na habilitační práci. Tento svůj úsudek může podepsaná komise podepřít i fakty objektivními. Skutečnost, že práce Wellkova byla přijata do publikací univerzity princetonské a že k tomu musila být doporučena komisí princetonských odborníků, má váhu tím větší, že v Spojených státech je univerzita princetonská jedním z hlavních středisek vědeckého studia anglické literatury. Odborných kritik se komise dovolávati nemůže, protože několik měsíců, které uplynuly od vydání knihy, je pro to příliš krátká doba. Jest však možno uvést, že v soukromých dopisech se o knize s uznáním vyslovili i odborníci na slovo vzatí, jako je např. prof. Elton, známý literární historik, a prof. Muirhead, filozof, který se sám také zabýval

filozofickou tradicí anglickou. Proto v uvážení všech těchto faktů navrhuje podepsaná komise, aby profesorský sbor schválil habilitační práci Dra Wellka a aby Dr. Wellek byl připuštěn k dalším stadiím habilitačního řízení.

Pokud jde o rozsah veniae legendi, jest konstatovati, že obor dějin anglické literatury odpovídá dosavadní vědecké činnosti Dra Wellka a že je to také obor dostatečně veliký, aby mohl být na naší fakultě samostatně zastoupen. Je to týž obor, pro který byl na zdejší fakultě habilitován roku 1913 profesor Fr. Chudoba, a je to rovněž obor, pro který byl prof. Chudoba jmenován roku 1920 ordinářem na Masarykově univerzitě.

V Praze dne 25. ledna 1932.

B. Trnká v.r.

O. Fischer v.r.

V. Mathesius v.r. referent.

Dr. René Wellek: Immanuel Kant in England. (Princeton Univerzity Press 1931.)

Práce René Wellka jest především solidním výzkumem literárním, k němuž autor užil pramenů těžko dostupných a zčásti dosud neznámých. To platí zejména o kap. I., IV. a V. Je však čtením pro filozofa zajímavým a zčásti i velmi zábavným, zejména v druhé kapitole, kde se uvádějí a kritizují neporozumění, někdy bizarní, jimž bylo dílo Kantovo vydáno filozofii skotské common sense school Th. Browna, Dugalda Stewarta, Sira Williama Drummonda a u Williama Hamiltona. Přitom je zřejmo, že Wellek Kantovi dobře rozumí, opatrně se vyhýbá novokantovským interpretacím, jejichž neautentičnost včas rozpoznal.

Jádrum práce jest však partie o S. T. Coleridgeovi, jenž vedle svého básnického díla byl i filozofickým amatérem, anotoval Kanta, a chápal jej sice romanticky, ale kongeniálněji nežli oni předchůdcové, na nichž je nezávislý. Ne ovšem správně, jak odpovídá jeho nesouvislému a paradoxnímu myšlení. Způsob, jak se bezbarvá a vysoce abstraktní kritika Kantova přelévá do barvitě básnické imaginace Coleridgeovy (jenž přesto odmítá fantazie Schellingovy), jest vysoce zajímavý. To platí zejména o netrpělivosti, s níž přeskakuje Kantovy opatrné a moralistní mosty do světa náboženské víry. Z kapitoly o anglických romantických zajímá především Th. Carlyle, jenž ovšem není tu zpracován

poprvé. Není mým úkolem, abych odhadl, jak Dr. Wellek bude vykládat krásná díla literární; ale jistě byl schopným historikem filozofie. Ze stanoviska oboru, jehož jsem zástupcem, mohu pouze uvést, že docentem anglické literatury bude člověk, jenž má skutečně erudici filozofickou.

V Praze dne 28. ledna 1932

Dr. Jan B. Kozák v.r.
m.ř. prof. filozofie.

O pražské ruské emigraci dvakrát v Hradci Králové
(K minisymposiu "Pražská ruská literatura" a přednášce
"R. Jakobson a Čechy" na KRJL PdF VŠP v Hradci Králové)

Již dvakrát se na katedře ruského jazyka a literatury PdF VŠP v Hradci Králové v tomto školním roce konaly akce zaměřené k pozoruhodnému jevu - k ruské poříjnové emigraci v Praze a v Čechách vůbec. První z nich bylo minisymposium "PRAŽSKÁ RUSKÁ LITERATURA" 6. prosince 1994, druhá byla přednáška "ROMAN JAKOBSON a ČECHY (se zaměřením na korespondenci)" PhDr. A. Morávkové, CSc.

KRJL zorganizovala tyto akce v časovém předstihu před velkými ohlášenými konferencemi a symposii (v Plzni a Praze), ale s mnohem skromnějšími cíli a pro odborně nenáročnější auditorium - se soustředěním na studenty-rusisty a snahou, aby se především budoucí mladí učitelé seznámili s historicko-politickými a kulturně-společenskými fakty spojenými s neobvykle vřelým přijetím ruských emigrantů v Čechách, s velkorysou podporou československé vlády při řešení jejich materiální situace i při vytváření všestranných možností pro jejich vědeckou, kulturní i další činnost a pro vzdělávání jejich dětí.

Na obě akce byli samozřejmě pozváni i představitelé veřejnosti, učitelé základních a středních škol, lékařské i farmaceutické fakulty KU a členové Východočeské pobočky ČAR.

Koncepci minisymposia - postupovat od širokého výkladu o cestách ruských emigrantů do Evropy, a zvláště do Československa, a potom zúžit záběr na podrobnou analýzu pozoruhodných osobností - se podařilo zachovat díky štěstí okolnostem, že se všechny pražské badatelky mohly na minisymposium dostavit.

Paní PhDr. A. KOPŘIVOVÁ podala v přehledném a hluboce zasvěceném zahajovacím referátu s názvem "Ruská emigrace v Československu" široký